

Dirk van Weelden. *Mobilhome*. De Bezige Bij

Wie wel eens een stadswandeling heeft gemaakt onder leiding van een gedreven gids, weet ongeveer wat hem te wachten staat bij het lezen van Dirk van Weeldens tweede roman *Mobilhome*. Aan de hand van een naamloze verteller (tevens hoofdpersoon) wordt hij op de bladzijden rondgeleid door een stad die pas in de woorden van de gids gestalte krijgt. Het gaat om een denkbeeldige „havenstad aan de Atlantische oceaan" die op geen enkele landkaart werkelijk bestaat, maar waarvan de trekken zeer vertrouwd aandoen. Er is een havenkwartier, een eiland in de rivier waarop een museum staat, een Algemene Begraafplaats, een plein met daaromheen „restaurants, tavernen en danscafés", en tot besluit wordt ook een bezoek gebracht aan het „geboortehuis" van de verteller, een villa aan een singel, en aan de torenflat waarvan hij op de twaalfde verdieping een appartement bewoont.

Bij de rondleiding gaat het echter niet in de eerste plaats om de locaties. Op zichzelf hebben die weinig bezienswaardigs; wat ze in de roman betekenis geeft, is hun functie als tastbaar decor bij het beantwoorden van de vraag wat het betekent in die stad thuis te zijn. Daarover gaan de explicaties die men tijdens de rondleiding te horen krijgt.

Van Weeldens nieuwe roman is, net als zijn voorganger *Tegenwoordigheid van geest*, het verslag van een queeste, een literair-filosofische speurtocht binnen de ruimtelijke begrenzing van een stad. Maar niets verhindert dat onderweg die grenzen geregeld worden overschreden, door middel van verhalen, herinneringen en andere, meer essayistische uitweidingen. Aldus ontstaat een soepel netwerk van contrasten en tegenstellingen die de queeste op een bijna dialectische manier vooruithelpen. Totdat de verteller, in het laatste deel van de roman, de voornaamste tegenstelling die hij heeft ontmoet in een soort synthese weet op te heffen.

Die synthese neemt de hybride vorm aan van een „mobilhome", een thuis waarin beweeglijkheid en stabiliteit samenkomen, zonder elkaar uit te sluiten. Precies zo voelt de verteller zich thuis in de roman die men op dat moment heeft gelezen. De queeste mondt uit in het schrijverschap, „een ideaal beroep om een mobilhome mee te bouwen en rollende te houden". Want schrijven, zo staat even verderop te lezen, is „een machine om het bekende onbekend te maken". Het kan moeilijk een verrassende uitkomst worden genoemd; het denkbeeldige karakter van de stad waarin de queeste zich afspeelt wees tenslotte al van meet af aan in de richting van de literatuur. Maar een bezwaar is het evenmin: wie zal het een schrijver kwalijk nemen dat hij zich in zijn werk nog het meest thuisvoelt, zolang de lezer maar alle gelegenheid krijgt bij hem op bezoek te komen?

In het geval van deze roman loont zo'n bezoek bovendien beslist de moeite: niet zozeer vanwege de conclusie die men mee naar huis kan nemen, als wel vanwege het even amusante als instructieve kronkelpad dat tot die conclusie heeft geleid. Want Van Weelden heeft, niet anders dan in *Tegenwoordigheid van geest*, voor een aantal kleurige attracties gezorgd. Deels zijn deze ontsproten aan de fantasie, deels aan de werkelijkheid, maar dat onderscheid is binnen het kader van de denkbeeldige stad van ondergeschikt belang geworden.

Via het boek, zo meldt Van Weeldens verteller, hebben zowel de schrijver als de lezer „de indruk dat het leven, dat zo vol van onveranderlijke grootheden, onverbiddelijke wetmatigheden en noodlottigheden is, van binnenuit ruimtelijker wordt, meer bewegingsvrijheid toelaat, onvermoede mogelijkheden bezit". De stadswandeling die in *Mobilhome* wordt gemaakt, bewijst het.

Zo maakt men, via een curieuze receptie in het havenkwartier, kennis met het privé-koninkrijk Sealand, gevestigd op een oud marinefort vlak buiten de Britse territoriale wateren. Het symboliseert één mogelijk *home*, hier wel heel letterlijk opgevat als een *castle* met alle parafernalia van dien. Het contrast dient zich echter onmiddellijk aan in de gedaante van de dochter van de stichter van Sealand, die zich tijdens een gesprek aan de bar ontpopt als een „radicale kosmopoliet", voor wie geen enkel punt op de aardbol nog als een exclusief thuis kan dienen.

Daarna wordt de mogelijkheid overwogen om in een kunstwerk een thuis te vinden. Een vriend troont de verteller mee naar het museum waar hij hem een schilderij van een biljartkamer laat zien, dat zijn denkbeeldige „schuilplaats" is geworden. De tegenstelling zit hier in het verhaal dat deze vriend vertelt over een kunstenaar die de kost verdient met kitscherige stadsgezichten, waaronder hij stiekem andere schilderijen heeft verborgen - een even bizarre als effectieve methode om met wat hem het meest dierbaar is overal in de wereld thuis te zijn en te ontsnappen aan de verstikkende musealisering waaraan bijna alle moderne kunst ten prooi valt.

Niet minder merkwaardig is de levensgeschiedenis (die in een volgend deel van de roman wordt verteld) van de „obscure held" Eduard Buridan - een personage dat, evenals de schilder die zijn werken met kitsch maskeert, zo lijkt te zijn weggelopen uit de hilarische *Kronieken van Bustos Domecq* die Borges en Bioy Casares in 1967 publiceerden. Buridan blijkt de uitvinder te zijn van het „topisme", een eenmansavontuur waarbij iemand, op zoek naar „de bewegende niet-plek", zijn eigen leven verzaakt om het vervolgens te verdelen over drie verschillende andere levens. De *Catalogue raisonné* die Buridan hierover samenstelt, heet het „ultieme onderduik-adres" te zijn, de „plek waar hij zijn naam stalde". Eveneens een soort thuis dus, hoe onbewoonbaar ook in de praktijk.

Rond de inmiddels gestorven Buridan blijkt zich een geheimzinnig genootschap te hebben ontwikkeld, waarvan de verteller de leden tegenkomt op de begraafplaats waar zich Buridans graf bevindt. Dat deze mogelijkheid hem tenteert, is evident, maar de radicaliteit ervan schrikt hem uiteindelijk af, zoals men kan opmaken uit het volgende stadium van zijn queeste, waarin de mogelijkheden worden geëxploreerd de liefde om te smeden tot een aanzienlijk gerieflijker „tweemansland".

Ten slotte eindigt de queeste waar zij ooit is begonnen, bij wat de verteller de „navel" van zijn stad noemt: de villa van zijn grootouders die hem per erfenis in de schoot valt en die het dichtst in de buurt komt bij wat men in de traditionele zin van het woord een thuis noemt. Maar hoezeer hij ook zijn best doet van deze villa een eigen thuis te maken, door de kamers te vullen met de herinneringen aan zijn vorige verblijfplaatsen, zijn werkelijke thuis en tevens het eindpunt van zijn queeste vindt hij pas op de twaalfde verdieping van zijn torenflat. Het verheven uitzicht verschaft hem daar de gewenste verhouding tot de stad. De flat is „een punt van waaruit de stad

zichzelf niet was en ik zien kon hoe het vertrouwde zich met het onbekende vermenigvuldigde".

„Thuis is de plek waar men niet voelt", citeert de verteller op een gegeven moment een niet met name genoemd auteur. Hieraan te ontkomen en toch een thuis te vinden, dat zou je de inzet kunnen noemen van de speurtocht die Van Weelden zijn hoofdpersoon laat ondernemen. De oplossing zit hem in het „geheim" dat koste wat kost bewaard moet blijven en dat altijd een uitdaging blijft die als men eraan toegeeft naar het onbekende leidt. Niet toevallig citeert Van Weelden in een appendix Baudelaires „L'invitation au voyage" (uit *Le spleen de Paris*) - een herinnering aan het romantische fundament van de tegenstrijdige verlangens van zijn hoofdpersoon.

Maar het aardige van *Mobilhome* is dat met een romantische escape in absolute zin geen genoegen wordt genomen. In de praktijk neemt de „uitnodiging tot de reis" daarom de beduidend bescheidener vorm aan van een „testvlucht" oftewel een wandeling door een denkbeeldige stad, waarin dankzij een geslaagde mengeling van scepsis, inventiviteit en zin voor avontuur even goed te leven als te lezen valt.

(*de Volkskrant*,13-12-1991)